

СИСТЕМНІ РИЗИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Самодіна Ганна Євгеніївна

Науковий керівник: доц. Добровольська І.А.

Харківський навчально-науковий інститут Державного вищого
навчального закладу «Університет банківської справи»

Актуальність теми. Актуальність дослідження системного ризику продемонструвала фінансова криза 2008-2009 років. Вона показала, що системні ризики чинять вирішальний вплив на фінансову стабільність банківського сектору України. На сьогодні банківська діяльність безпосередньо пов'язана із системними ризиками, їх знання та здатність керувати ними є запорукою для успішного та стійкого розвитку як окремої банківської установи так і банківського сектору в цілому. Тому в сучасних умовах дослідження системних ризиків виступає одним із найбільш актуальних та проблемних питань на сьогодні та потребує проведення аналізу.

Постановка проблеми. Після світової фінансової кризи значна увага науковців була приділена системним ризикам, вони досягли значного прогресу у дослідженні цього питання. Проте низка питань залишились невирішеними: підходи до класифікації системних ризиків, підходів до ідентифікації та оцінки основних банківських ризиків, та джерел появи дисбалансів фінансового сектору. Таким чином дослідження проблеми системних ризиків банківської сфери як у світовій так і в українській практиці є недостатньою та потребує подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняні та зарубіжні експерти вважають, що причиною останніх кризових явищ в міжнародній фінансовій системі, є накопичення саме системних ризиків, а не індивідуальних ризиків окремих банківських установ. На сьогоднішній день проблема існування системного ризику визнається як у зарубіжній економічній літературі так і у працях вітчизняних вчених, представниками Міжнародного Валютного Фонду, Базельського Комітету та інших міжнародних фінансових організацій. Дослідження сутності системних ризиків представлено у працях зарубіжних вчених: Дж.Вілсона, П.Хартмана, А.Бергера, Д.Хендрікса, Дж.Г.Кауфмана та ін. Дослідженням системних ризиків у банках України займалися такі відомі вітчизняні вчені: Барановський О.І., Ковалюк А.О., Наumenко С.В., Примостко Л., Рисін В.В. та ін. Фахівці Міжнародного Валютного фонду характеризують системний ризик з урахуванням концентрації чотирьох ключових ризиків у банківській системі а саме: ризику пов'язаного з

ринками, що формуються, кредитного ризику, ризику ліквідності та макроекономічного ризику [1].

Необхідно також враховувати концентрацію ризику окремої країни, а саме її соціальні умови та політичне становище, що наразі особливо важливо для банківського сектору України.

На думку НБУ загострення політичної ситуації призвело до суттєвого впливу капіталу та зростання попиту на іноземну валюту, але починаючи з II кварталу 2014 року в Україні поступово посилюються й інші системні ризики, зокрема: ускладненість доступу до ринків капіталу яка проявлялась через скорочення за зовнішніми зобов'язаннями реального сектору (з 106 до 62%), що негативно вплинуло на фінансовий стан позичальників та поглибило дефіцит фінансового рахунку платіжного балансу, зростання вартості обслуговування валютних кредитів унаслідок стрімкої девальвації, збільшення частки недіючих кредитів (NPL) рівень NPL у 2015 році зріс на 9 %. та досяг 10%, у 2014 році він становив 19%, скорочення ресурсної бази банків через значний вплив депозитів - на 2015 рік банківська система втратила третину депозитного портфеля [2].

На сьогодні не створено системи оцінки системних ризиків, до всіх банків застосовують однаковий підхід щодо виконання пруденційних норм. Але як показала світова так і вітчизняна практика виконання цих норм є недостатнім для забезпечення стабільного функціонування та розвитку банківського сектору, і навіть навпаки ці обмеження можуть сприяти появі системного ризику, наприклад: ($\uparrow H2 \rightarrow \downarrow$ результатів діяльності банку \rightarrow компенсація витрат \rightarrow ризикові способи розміщення коштів). Для зниження системного ризику та забезпечення фінансової стабільності необхідно втілити в практику дієві інструменти макропруденційного нагляду який в свою чергу повинен бути гармонізованим із мікропруденційним надзором. До інструментів макропруденційного нагляду можна віднести: стрес-тестування розвитку банківської системи, побудова моделей як банківських так і інших видів криз, моніторинг індикаторів фінансової стабільності розроблених МВФ. Також слід додати, що у жовтні 2009 р. створено спеціалізованих регулятор системних ризиків Європейська рада з системних ризиків. Щодо шляхів вирішення цієї проблеми то одними із них є в першу чергу втілення в практику дієвих інструментів макропруденційного нагляду, розробка процедури нагляду за системно важливими банками, розробка системи оцінки системних ризиків.

Висновки. Отже системні ризики чинять вирішальний вплив на фінансову стабільність банківського сектору України. До передумов формування системного ризику можна віднести: значну ймовірність відтоку депозитів, потребу у підтримці високого рівня ліквідності, значний ступінь взаємозв'язків через міжбанківський ринок та платіжні системи. На сьогодні в Україні не створено системи оцінки системних ризиків, а пруденційних норм не достатньо для управління ними. Тому для зниження системного

ризиків та забезпечення фінансової стабільності необхідно втілити в практику дієві інструменти макропруденційного нагляду які мають бути гармонізованими із мікропруденційним наглядом, розробити процедуру нагляду за системно важливими банками, розробити систему оцінки системних ризиків.

Список використаної літератури:

1. Global Financial Stability Report Washington, DC:International Monetary Fund. – 2002–2010.
2. Національний банк України. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
3. Самсонов М. І. Системний ризик у контексті реалізації дистанційного моніторингу / Самсонов М. І.// Економіка Фінанси, Грошовий обіг і кредит.- 2013.- №2.- С.272-275.
4. Белова І.В. Методологічні засади управління системним фінансовим ризиком в Україні: дис. ... доктора економ. Наук: 02.09.2015 / Белова Інна Валеріївна.- С., 2015.- 454 с.
5. Погореленко Н.П., Сидоренко О.М. Моніторинг фінансової стабільності банківського сектору // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. Збірник наукових праць. – 1(10). Ч. II / 2011. - Харків: ХІБС УБС НБУ. – С. 61-68.